

151. löggjafarþing 2020–2021.
Þingskjal x — x. mál.
Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum skráningu einstaklinga nr. 140/2019 (andvana fædd börn, kerfiskennitölur og heildarafhending þjóðskrár).

Frá samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra.

1. gr.

Á eftir 1. málslíð 1. mgr. 11. gr. bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Sama gildir um andvana fædd börn sem fæðast eftir 22. viku meðgöngu.

2. gr.

Í stað 2. mgr. 24. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. öðlast 2. másl. 3. mgr. 11. gr. um miðlun kerfiskennitalna gildi þann 1. maí 2021, ákvæði 2. mgr. 12. gr. um bann við heildarafhendingu þjóðskrár tekur gildi 1. júní 2022 og 4. mgr. 12. gr. um heimild Þjóðskrár Íslands til að takmarka og hafna afhendingu á upplýsingum tekur þegar gildi.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytinu að beiðni og í samvinnu við Þjóðskrár Íslands.

Tiltölulega skammt er frá því að ný heildarlög um skráningu einstaklinga nr. 140/2019 tóku gildi. Við gildistöku laganna kom í ljós að láðst hafi verið að setja lagastoð undir skráningu andvana fæddra barna. Þá hefur stofnunin Þjóðskrár Íslands þurft að forgangsráða verkefnum í þágu fjölda frumvarpa sem orðið hafa að lögum undan farin misseri sem leitt hafa til breytinga á þjóðskrá en unnið er að tæknilegri uppfærslu á þjóðskránni.

2. Tilfni og nauðsyn lagasetningar.

Í lögum um skráningu einstaklinga er að finna ákvæði um kerfiskennitölur. Samkvæmt ákvæðinu geta útlendingar vegna sérstakra hagsmuna hér á landi fengið útgefna kerfiskennitölu. Þessar kerfiskennitölur eru notaðar opinberum stofnunum til hagsbóta, t.d. ef þessir einstaklingar þurfa að greiða skatt, nýta lækniþjónustu o.fl. án þess að einstaklingarnir

öðlist réttindi hér á landi. Þessir einstaklingar uppfylla ekki skilyrði til að fá hefðbundna kennitölu og því er brugðið á það ráð að veita þeim kerfiskennitölur.

Það hefur tíðkast að skrá börn sem fæðast andvana eftir 22. viku meðgöngu í utangarðsskrá sem er forveri kerfiskennitölskrár. Láðist við samningu frumvarps um skráningu einstaklinga að gera ráð fyrir þessu og því er lagt til með frumvarpi þessu að bætt verði úr. Nauðsynlegt er fyrir heilbrigðisvísindi að þessi börn séu skráð en auk þess öðlast foreldrar barna sem andast eftir 22. viku meðgöngu réttindi svo sem rétt til fæðingarorlofs sbr. 12. gr. laga um fæðingar- og foreldraorlof nr. 95/2000.

Í lögum um skráningu einstaklinga, nr. 140/2019, er kveðið á um að gildistöku 2. málslíður 3. mgr. 11. gr. laganna um miðlun kerfiskennitalna og aðgreiningu kerfiskennitalna frá hefðbundnum kennitölum verði frestað til 1. janúar 2021. Sama gildir um 2. mgr. 12. gr. laganna sem kveður á um bann við heildarafhendingu þjóðskrár sem og 4. mgr. sömu greinar þar sem Þjóðskrá Íslands er heimilt að hafna eða takmarka og hafna afhendingu upplýsinga úr þjóðskrá. Ástæða þess að nefndum ákvæðum var frestað var tæknilegs eðlis, þ.e. kerfi Þjóðskrár Íslands ráða ekki við breytingarnar. Undanfarin misseri hafa ýmis lög tekið gildi sem hafa haft áhrif á og krafist breytinga á kerfi Þjóðskrár Íslands, einkum þjóðskránnu sjálfa. Þjóðskráin er komin til ára sinna en nú standa yfir miklar endurbætur á skránni svo hún uppfylli kröfur samtímans. Þannig tóku ný lög um lögheimili og aðsetur gildi nýverið og ný löggjöf um kynrænt sjálfræði. Þessir tveir lagabálkar hafa verið í forgangi hjá þjóðskrá og breytingar sem fylgja öðrum lagabálkum sem á eftir koma, svo sem laga um skráningu einstaklinga, eru aftar á forgangslista. Kerfi þjóðskrár verða tilbúin um næstu áramót er varðar kerfiskennitölur en rétt þykir að veita stofnunum ríkisins og atvinnulífínu lengri tíma til að aðlaga kerfin sín að breyttri kerfiskennitölu til 1. maí 2021. Kerfi þjóðskrár mun hins vegar ekki vera tilbúin fyrir bann við heildarafhendingu þjóðskrár fyrr en 1. júní 2022 en kerfi þjóðskrár eru tilbúin fyrir 4. mgr. 12 og því óhætt að koma því til framkvæmda strax. Með vísan til framangreinds er það nauðsynlegt að fresta gildistöku tveggja ákvæða laga um skráningu einstaklinga frekar.

3. Meginefni frumvarpsins.

Í frumvarpinu er lagt til að bætt verði inn í lög um skráningu einstaklinga nr. 140/2019, heimild til að gefa út kerfiskennitölur fyrir andvanafædd börn sem fæðast eftir 22. viku meðgöngu. Þá er lagt til að gildistöku 2. mgr. 24. gr. laganna verði breytt þannig að aðgreiningu kerfiskennitalna frá hefðbundnum kennitölum verði frestað til 1. maí 2021 og banni við heildarafhendingu þjóðskrár verði frestað til 1. júní 2022. Loks er gert ráð fyrir að 4. mgr. 12. gr. laga um skráningu einstaklinga taki gildi strax í stað 1. janúar 2021.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið felur í sér smávægilegar breytingar á lögum um skráningu einstaklinga og kallar ekki á skoðun á samræmi við stjórnarskrá. Þá tengist það ekki alþjóðlegum skuldbindingum Íslands sem í gildi eru.

5. Samráð.

Frumvarpið snertir Þjóðskrá Íslands, stofnanir ríkisins og atvinnulífið.

Áform um frumvarp var sett í innra samráð í Stjórnarráðinu og í kjölfarið sett í opið samráð í samráðsgátt stjórnvalda daganna 1. september til 7. september 2020. Engar athugasemdir bárust. Frumvarpið var sett í opið samráð daganna...

6. Mat á áhrifum.

Frumvarpið hefur ekki áhrif á afkomu ríkissjóðs.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Með ákvæðinu er lagt til að Þjóðskrá Íslands verði heimilt að gefa út kerfiskennitölur fyrir andvana fædd börn sem fæðast eftir 22. viku meðgöngu. Til frekari skýringa vísast til kafla 2 hér að framan.

Um 2. gr.

Með ákvæðinu er lagt til að réttaráhrifum 3. mgr. 11. gr. verði frestað til 1. maí 2021. Þá er gert ráð fyrir að 2. mgr. 12. gr. sem taka átti gildi 1. janúar 2021, verði frestað til 1. júní 2022 en 4. mgr. 12. gr. laga um skráningu einstaklinga, sem taka átti gildi þann 1. janúar 2021 muni taka þegar gildi.

Þjóðskrá Íslands hefur unnið að því undanfarið að koma á nýrri kerfiskennitölu og setti stofnunin þrjár útfærslur í opið samráð í samráðsgátt stjórnvalda sumarið 2020. Í samráðinu kom fram að tímafrestir voru of stuttir en gert var ráð fyrir að ný útfærsla kerfiskennitölu liti dagsins ljós um áramótin 2020-2021. Fyrirséð er að kerfi Þjóðskrár Íslands verði tilbúin um áramótin næst komandi en rétt þykir að veita atvinnulífinu og stofnunum ríkisins frekara svigrúm til að aðlagast nýjum kerfiskennitölum.

Er varðar bann við heildarafhendingu þjóðskrár sjálfrar þá er ljóst að kerfi Þjóðskrár Íslands verða ekki tilbúin fyrir áramótin 2020-2021 og því nauðsynlegt að fresta gildistöku til 1. júní 2022.

Ákvæðið þarfnast ekki frekari skýringa.

Um 3. gr.

Ákvæðið þarfnast ekki skýringa.